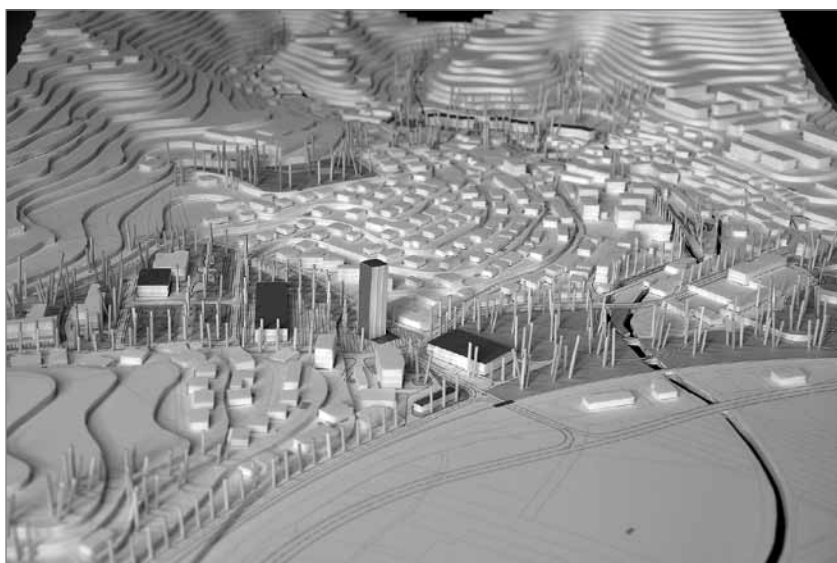

Tatjana CAPUDER VIDMAR
Ana KUČAN

Ilirska Bistrica, idejna prostorska zasnova

Ilirska Bistrica je na mnogih urbanih ravnih degradiran prostor, postavljen v dobro ohranjen krajinski okvir z velikimi potenciali. Študenti 3. letnika študija krajinske arhitekture z Oddelka za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani so se pod mentorstvom doc. dr. Tatjane Capuder Vidmar in prof. dr. Ane Kučan ukvarjali prav z vprašanjem, kako najustrezneje razviti omenjene potenciale. Zasnovali so mestni prostor na območjih degradiranih praznin, pri tem pa upoštevali tako naravne in zgodovinske danosti prostora, izražene v topografiji, morfologiji in tipologiji urbanega tkiva, kot osnovne principe berljivosti prostora. Idejna prostorska zasnova Ilirske Bistrice je bila načrtovana z zavedanjem, da sta urbani in krajinski prostor neločljivo povezana in skupaj tvorita celoto. Zato je bila pot do rešitve usklajena s sočasnimi raziskovanji in razreševanji prostorskih problemov na obeh ravneh – urbani in krajinski hkrati.

Prav tako hkrati sta se v procesu projekta prepletali projektantska in pedagoška raven: po analizah vsega mestnega prostora in njegovega zaledja sva mentorici oblikovali osnovno konceptualno zamisel, ki je na urbani in krajinski razvoj mesta gledala kot na celoto. Na tej idejni osnovi so študenti nato iskali rešitve v variantah za več različnih prostorskih interpolacij na različnih lokacijah znotraj mestnega tkiva. Delo je pod mentorstvom potekalo v obliki studia/delavnice. Na podlagi tako pridobljenih rešitev prostorskih problemov je bila narejena kompilacija najboljših rešitev. Končna prostorska zasnova je

Slika 1: Fotografija makete, pogled na novo središče, v ozadju staro jedro Ilirske Bistrice

bila usklajena z osnovno in izhodiščno konceptualno idejo. Ves proces projekta idejne prostorske zasnove za Ilirsko Bistrico je imel poleg vpliva na OPN Ilirske Bistrice še dva namena: najprej preseči umetno razgrajevanje mestnega prostora na urbani in krajinski prostor in na mestni prostor pogledati kot na urbano in krajinsko celoto ter ne nazadnje osmisliti pedagoški proces s konkretno projektantsko izkušnjo.

Avtorji idejne prostorske zasnove menimo, da lahko Ilirska Bistrica rehabilitira svojo podobo tako, da postopoma vse bolj razvija naravne in kulturno-zgodovinske potenciale in opušča težko industrijo. Zato predlagamo nekaj ključnih ukrepov: izgradnjo obvozne ceste, vzpostavitev novega središča in izrazito racionalno rabo zemljišča med reko Reko in železniško progo, kjer je industrija že postavljena, vendar je trenutna razporeditev industrijskih objektov iz-

razito neracionalna. Na tem območju predlagamo zgostitev lahke industrije in odsvetujemo širitev industrije zunaj tega območja. Obenem predlagamo, naj mesto izkoristi svoj izjemni krajinski potencial. Nahaja med dvema krajinskima sistemoma, med senčnim gozdom s hudourniški potoki na eni strani ter visoko privlačno obrečno krajino reke Reke z linijskimi vegetacijskimi elementi ob potokih in rečnih rokavih na drugi strani.

Promet

- Glavna mestna ulica/mestna hrbtenica
Danes pomeni glavno os Ilirske Bistrice v smeri sever–jug regionalna cesta, po kateri se skozi mesto pretaka tranzitni promet tudi s težkimi transportnimi vozili. Zato je urbani prostor ob tej osi razgrajen in degradiran. Taka os mesto razpolavlja, namesto da

bi ga povezovala, kot bi bilo za dobro delovanje urbanega prostora potrebno. Pogoji, da se v mestu lahko vzpostavijo urbane vsebine tudi ob glavni mestni osi, je predstavitev tranzitnega in transportnega prometa na obvoznico, ki poteka čez industrijsko cono na zahodni strani železniške proge. Tako se lahko ves gabarit obstoječe regionalne ceste od priključka ceste iz smeri Knežaka na cesto iz smeri Pivke na severu Ilirske Bistrice do vstopa v staro mestno jedro na jugu spremeni v urbani prostor z zožanim cestiščem, bočnim parkiranjem, kjer je to mogoče, in dreveddi, kjer jih prostor dopušča. Osrednja mestna os postane tako glavna mestna ulica, ob kateri so nanizane urbane vsebine, ki spenjajo mestno tkivo.

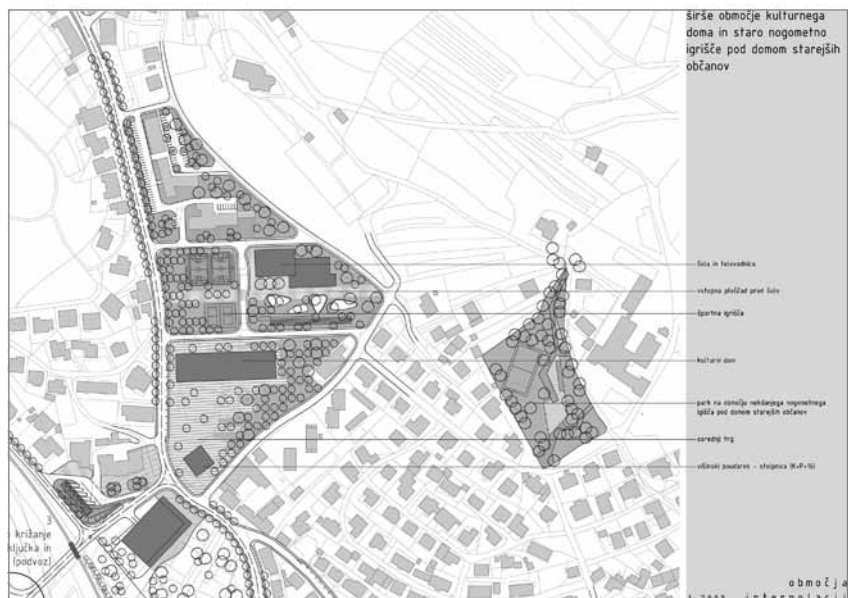
- Vstop v mesto z obvoznice
Idejna prostorska zasnova predlaga glavni vstop v mesto z obvoznice na točki, kjer se nova mestna ulica obvoznici najbolj približa, to je na presečišču dveh morfoloških enot oziroma na presečišču dveh naselij, ki sestavljata Ilirsko Bistrico, Trnovega in Ilirske Bistrice. S tem ustvari nastavek za razvoj novega mestnega središča, ki spenja severni in južni del Ilirske Bistrice.

Jedra – trgi

Stičišče obeh izvornih naselij, ki ga idejna zasnova spreminja v glavni vstop v mesto, postane po hierarhiji urbanega prostora najpomembnejše jedro oziroma trg. Novo osrednje jedro mesta je postavljeno na približno sredino mestne hrbtnice, glavne mestne ulice. Na severu se ta os začne s preoblikovanim severnim trgom – ob stičišču poti iz Knežaka in Pivke. Severnemu trgu je v ravnotežje na osi postavljen Titov trg – južni trg, ki je hkrati vstopni trg v peš območje starega mestnega jedra Ilirske Bistrice. Titov trg je namenjen pešcem in ostaja središče starega mestnega pre-

Slika 2: Situacija z urbanimi in s parkovnimi interpolacijami

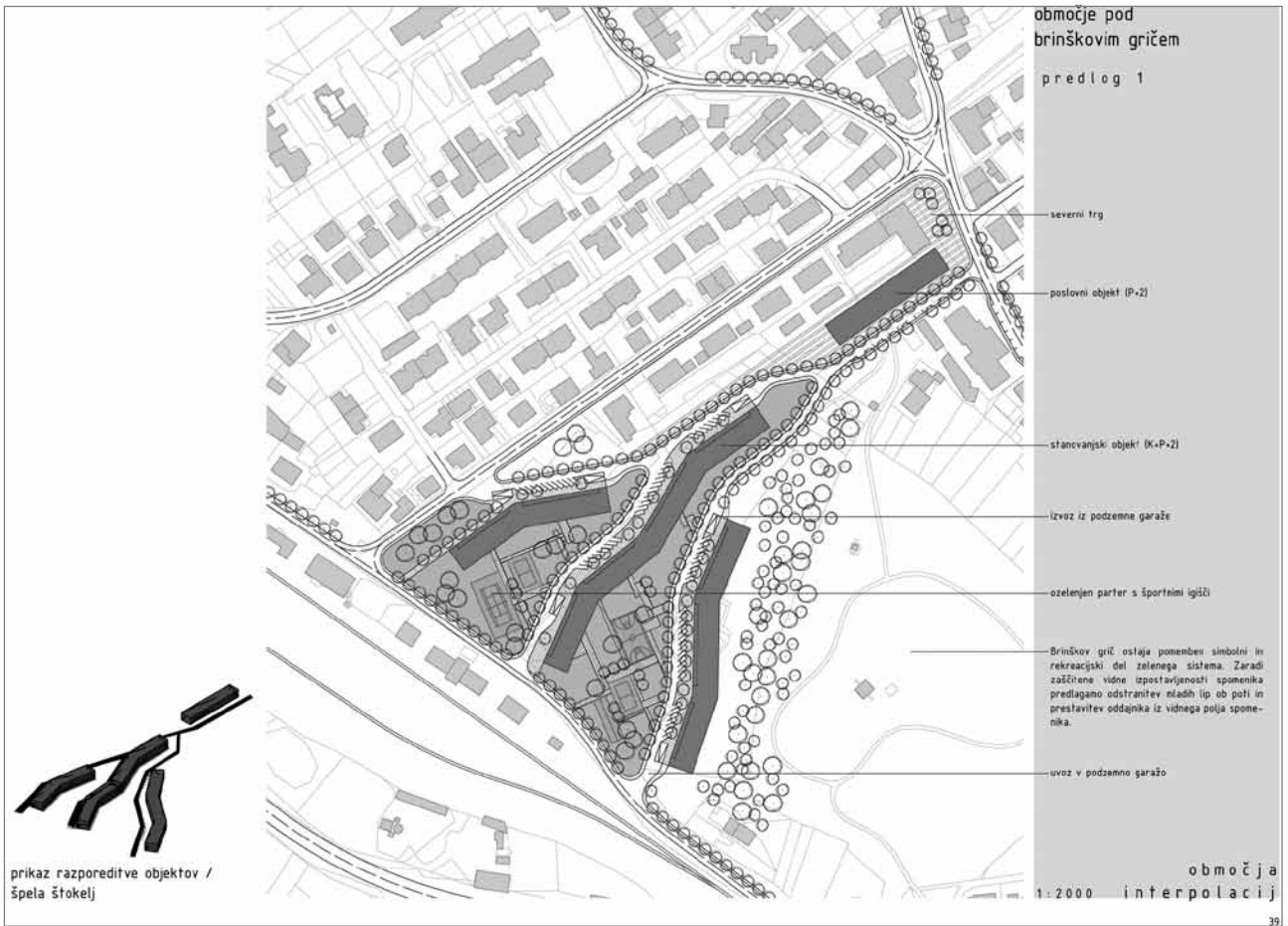
Slika 3: Širše območje kulturnega doma in staro nogometno igrišče pod domom starejših občanov

dela. Preoblikovan je v reminiscenčni prostor življenja z obema rečicama, Bistrico in Sušcem, namenjen vsakdanjemu vrvežu meščanov na tržnici na eni strani in knjižnici na drugi strani.

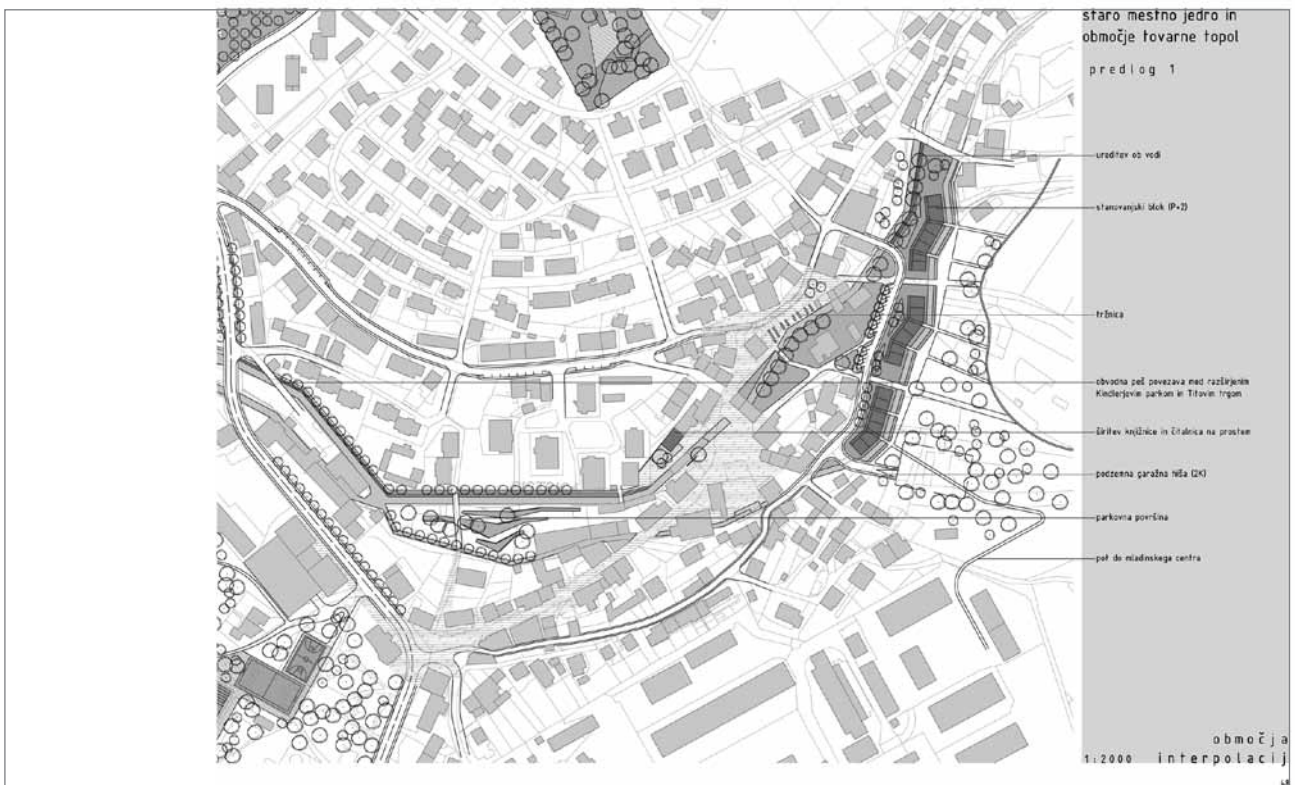
Območja interpolacij

Idejna prostorska zasnova predvideva

interpolacije urbanega tkiva na obstoječih degradiranih, zapuščenih zemljiščih (območje Topola, območje kulturnega doma, območje pod severozahodno brežino Brinškovega griča, območje transporta in območje industrije) in jih spreminja v potencialne generatorje urbanega prostora. Pri tem upošteva

Slika 4: Območje pod Brinškovim gričem

Slika 5: Staro mestno jedro in območje tovarne Topol

zgodovinske, kulturne in naravne danosti na robovih nove pozidave, to je upošteva kontekst, v katerega je postavljena urbana interpolacija.

Zelene površine

Oba omenjena krajinska sistema povezujejo potoki, ki so v preteklosti tudi temeljno določali razvoj Ilirske Bistrice iz jeder dveh naselij. Mreža potokov, najizrazitejša v južnem delu, je že sama nastavek za izpeljavo zanimivih poti in linearnih krajinskih ureditev, ki bi lahko razpršene dele manjših parkovnih ureditev oziroma nastavke zanje povezale v smiseln sistem. Iz urbanega tkiva v širšem naselju kot zelene prvine izstopajo Brinškov grič s spomenikom NOB, hrib s cerkvijo Sv. Petra in pokopališčem kot glavna prostorska dominantna ter območje športnega parka med železniško progo in novim delom naselja Trnovo. Skupaj z okoliško kmetijsko krajino je vse naštetu podlaga za oblikovanje sistema zelenih površin z veliko doživljajsko vrednostjo. V povezavi s stvarnimi ostanki bogate kulturne in naravne zgodovine kraja (obzidanimi potoki, ostanki nekdanjih žag, monumentalnimi vojaškimi objekti, geološkimi zanimivostmi, bruhajočimi izviri Sušca in Bistrice) bi tako na novo vzpostavljeni zeleni sistem naselju, poleg funkcionalne oživitve, ponudil tudi podlago za ponovno identifikacijo s tistimi prvinami, ki ga delajo posebnega in zanimivega. Zato idejna prostorska zasnova poudarja tiste dele Ilirske Bistrice, ki bi jih bilo smiselno varovati pred pozidavo, prav zato, da bi se lahko nosilne prvine zelenega sistema razvile v vitalno plast rastočega mesta. Take odločitve so povezane s predstavitvijo razpršenih območij industrijske oziroma gospodarske rabe s stanovanjskih delov na območje zahodno od železniške proge, med novo regionalno obvozno cesto in reko Reko. S tem se, zlasti v delu Trnovo, sprostijo površine za stanovanjsko gradnjo, dopolnjeno s servisnimi dejavnostmi, ki bi se lahko smiselno umestila med staro jedro Trnovega in nastajajočo športno rekreacijsko

cono, ki bi jo bilo treba še razviti. Našteto je mogoče doseči z relativno skromnimi sredstvi, ki pa so nujno posledica pomembnih urbanističnih odločitev oziroma so povezane z njimi – na prvem mestu je vzpostavitev novega osrednjega trga Ilirske Bistrice na stiku obeh naselij, kjer bi vodila nova vstopna cesta z regionalne obvoznice; sledi namenitev novih funkcij določenim objektom, parkovna ureditev bregov vodotokov, ki vodijo skozi naselje, razmestitev majhnih parkovnih ureditev in preureditev trgov, preureditev zdaj sproščene osrednje cestne hrbtenice v mestno ulico in ustrezna razmestitev dreves – tako za senco kot za soustvarjanje mestne morfologije. Med slednje spada tudi (ponovna) vzpostavitev drevoreda ob cesti ob železnici (kar napoveduje že njeno ime, Vojkov drevored), ki bi nevsiljivo zarobil naselje proti industrijski coni.

Naročnik: Občina Ilirska Bistrica

Izvajalec: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Avtorji: Tatjana Capuder Vidmar, Ana Kučan, Nejc Florjanc, Eva Zupan, študenti 3. letnika krajinske arhitekture v študijskem letu 2009/2010

.....
Doc. dr. Tatjana Capuder Vidmar, univ. dipl. inž. arh.

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Ljubljana
E-pošta: tatjana.capudervidmar@bf.uni-lj.si

Prof. dr. Ana Kučan, univ. dipl. inž. kraj. arh.
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Ljubljana
E-pošta: ana.kucan@bf.uni-lj.si